

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2627/2018
16.09.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић, Гордане Комненић, Божидара Вујичића и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Миле Којадиновић, адвокат из ..., против тужене „ОТП Банка Србије“ АД Нови Сад, ради утврђења ништавости уговора о кредиту и исплате стеченог без основа, одлучујући о ревизији тужиле, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2894/17 од 11.01.2018. године, у седници одржаној 16.09.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2894/17 од 11.01.2018. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2894/17 од 11.01.2018. године у делу којим је одбијена жалба тужиле и потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду П 12312/2013 од 13.04.2017. године као и у делу одлуке о трошковима поступка и предмет у укинutoм делу враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 12312/2013 од 13.04.2017. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се утврди да је уговор о дугорочном стамбеном кредиту закључен између тужилца и тужене 21.04.2008. године апсолутно ништав, те да се обавезе тужена да тужилци плати 5.994,72 СНФ главнице са каматом од 05.12.2011. године на начин ближе одређен у изреци пресуде. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиле за ослобађање од обавезе плаћања судских такса.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2894/17 од 11.01.2018. године, жалба тужиле је делимично усвојена, а делимично одбијена, те је пресуда Основног суда

у Новом Саду П 12312/2013 од 13.04.2017. године, преиначена у побијаном делу, тако што је утврђено да је уговор о дугорочном стамбеном кредиту број .. закључен између тужиле и тужене, заведен код тужене под бројем .. од 21.04.2008. године – ништав у делу и то: члан 2. тачка 9, члан 8. тачке 1-5 и у делу члана 3. којим је уговорен месечни ануитет преко износа од 622,24 CHF; у преосталом одбијајућем делу тужбеног захтева првостепена пресуда је потврђена; преиначена је одлука о трошковима поступка тако што је обавезана тужена да тужили на име трошкова поступка плати 95.125,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате; потврђена је првостепена пресуда у преосталом одбијајућем делу захтева тужиле за накнаду трошкова парничног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиле је изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе и разматрања правног питања од општег интереса.

Закон о парничном поступку - ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11 и 55/14), у члану 404. став 1. прописује да је ревизија изузетно дозвољена, због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). Ставом 2. прописано је да о дозвољености и основаности ревизије из става 1. овог члана одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

Поступајући на основу цитиране законске одредбе Врховни касациони суд је прихватио одлучивање о посебној ревизији тужиле, јер су у конкретном случају испуњени услови прописани чланом 404. став 1. ЗПП, имајући у виду да у овом предмету постоји потреба за разматрањем правног питања од интереса за равноправност корисника финансијских услуга и ради уједначавања судске праксе.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиле основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиле је као корисник кредита, закључила са туженом банком 21.04.2008. године уговор о дугорочном стамбеном кредиту на основу којег је одобрен кредит од 4.596.594,84 динара, односно 91.826,84 CHF, са роком отплате од 240 месеци. Уговорено је право тужене да измени каматну стопу у складу са општим условима пословања и одлуком о висини камата тужене (члан 2. тачка 9. уговора), одређено је право тужене да једнострано мења каматну стопу, накнаде и остале уговорене услове према променама пословне политике банке (члан 8. тачке 1-5 уговора). Чланом 3. уговора одређен је начин отплате кредита тако што корисник отплаћује кредит (главни дуг и камату), у месечном износу тако да сваки ануитет садржи део главног дуга и камате обрачунате на остатак главног дуга по кредиту на дан доспећа плаћања ануитета, а висина

месечног анuitета је 625,03 CHF. Током поступка је извршено више вештачења на околност укупног дуга тужиље према банци, који је индексиран у швајцарским францима.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев, а другостепени суд је делимично преиначио првостепену одлуку, тако што је утврдио делимичну ништавост уговора који се односе на начин обрачуна камате и примену променљиве каматне стопе, с тим што је одредио да је месечни анuitет за отплату овог кредита 622,24 CHF.

У овој парници тужиља тражи утврђење ништавости уговора о дугорочном стамбеном кредиту индексирањем динарског дуга применом курса CHF, имајући у виду да су током отплате кредита наступиле околности и догађаји који су утицали на повећање раста курса валуте у којој је уговорена отплата кредита.

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд није правилно оценио све околности које су од утицаја на то да ли су уговорне одредбе предметног уговора о стамбеном кредиту јасне и разумљиве, да ли подлежу или не оцени непоштености, те да ли постоји очигледна несразмерна разлика између обавезе коју је тужиља преузела по уговору о кредиту и динарског износа који је тужиљи дат од стране банке 2008. године, без обзира што је другостепени суд утврдио ништавост уговорних одредаба којима је регулисана висина каматне стопе. Тужиља је током поступка истицала разлоге ништавости овог уговора, а које би суд требало да цени по службеној дужности имајући у виду да је од закључења уговора 2008. године па до подношења тужбе 2013. године, дошло до енормног раста CHF у односу на валуту евро и динар. Основна функција уговарања валутне клаузуле је очување еквивалентности узајамних давања и то је једнака тржишна вредност пласираних кредитних средстава у односу на враћени износ динарског дуга. Валутна клаузула није и не може да буде правни основ богаћења даваоца кредита – банке на штету корисника кредита, стицањем несразмерне имовинске користи у односу на реалну тржишну вредност плаћеног динарског износа кредитних средстава. Валутна клаузула је правно допуштена када се банка давалац кредита на међународном тржишту задужила у одређеној страниој валути и преузела обавезу да и враћање примљеног износа по том основу реализује у истој валути. У том случају банка је овлашћена да тако прибављена девизна средства непосредно уступи потенцијалним корисницима кредита, сагласно члану 25. Закона о девизном пословању. Банка је дужна да корисника кредита у писаној форми обавести, на њему разумљив начин да извор пласираних динарских средстава кредита није претходно задужење банке у уговором опредељеној валути – CHF, већ се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава. Поред тога, банка је дужна да корисника кредита писано упозори на могући раст курса CHF, који би банка као финансијска организација могла и морала да предвиди и да о томе упозна корисника кредита пре закључења уговора, што је све у складу са одредбама чланова 12, 13, 14, 15. и 16. Закона о облигационим односима. Обавеза банке да поштено поступа и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи, произлази и из одредаба члана 3, 11, 17. и 18. Закона о заштити потрошача важећег у време закључења уговора о кредиту, а ова обавеза банке прописана је и чланом 13. и 15. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Према правном схватању које је усвојено на седници Грађанског одељења

Врховног касационог суда од 02.04.2019. године, уговор о кредиту производи правно дејство и након утврђења ништавости клаузуле о индексаџи дуга применом курса CHF. У том случају, уговор ће се извршити конверзијом уз очување једнакости узајаманих давања – тржишне вредности датог кредита утврђене на основу званичног средњег курса евра на дан закључења уговора и исплату камате у висини одређеној уговорима о кредиту исте врсте и трајања, закљученим са валутном клаузулом у еврима између истог даваоца кредита и корисника кредита чије се дуговања утврђује применом званичног средњег курса евра.

Стога ће другостепени суд у поновном поступку утврдити и ценити садржину уговора о дугорочном стамбеном кредиту који је тужила закључила са туженом банком 2008. године, те ценећи примедбе које су изнете у овом решењу одлучити о жалби тужиле.

Како је због погрешне примене материјалног права, чињенично стање непотпуно утврђено, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке, на основу члана 416. став 2. ЗПП.

Председник већа - судија
Весна Поповић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић